

[Udenrigsministeren.]

magterne om den skandinaviske løsnings fortrin, overbevise dem om, at mulighederne for at nå det fælles mål, d. v. s. at sikre freden, ville være større, når et enigt Skandinavien er besluttet på i fællesskab og med den materielle bistand, det kan få udefra, at forsvare sig, hvis det angribes.

Hvad udfaldet kunne være blevet, hvis de tre lande havde været i stand til at gå samlet til vestmagterne med et positivt resultat af møderne i Karlstad, København og Oslo, er det usikkert nu at spekulere på. Det lykkedes ganske vist i De Forenede Stater at skabe bedre forståelse for de nordiske landes særlige problemer, og betydningen heraf bør ikke undervurderes. Men resultatet af den norske udenrigsministers besøg i Washington og London blev, at han vendte hjem med det indtryk, at der ikke var nogen mulighed for at komme frem ad den vej, vi havde tænkt, ingen udsigt til at opnå den fornødne hjælp til snart og på økonomisk overkommelige vilkår at bringe Danmarks og Norges forsvar i orden på grundlag af et alliancefrit skandinavisk forsvarsforbund.

For den danske regering er det en tilfredsstillelse, at der fra dansk side er gjort, hvad der kunne gøres for at udnytte enhver chance for at hidføre et gunstigt resultat.

Således som sagen lå, beredte Norge sig på at søge tilslutning til Atlantpagten, den løsning som den norske regering og et flertal i det norske folk hele tiden havde været stemt for at vælge, hvis et skandinavisk forbund ikke lod sig gennemføre. Sverige fastholdt sin traditionelle politik.

Muligheden for at indgå en forsvarsaftale mellem Danmark og Sverige alene var ringe. Men for at skabe fuld klarhed spurgte den danske statsminister sin svenske kollega, da de for godt en måned siden var sammen i Oslo, om Sveriges stilling dertil. Og da jeg den 16. februar i Paris traf den svenske udenrigsminister, som jeg tidligere havde nævnt tanken for, spurgte også jeg. Men det blev hurtigt klart, at tanken ikke kunne gennemføres.

I Danmark havde regeringen og en stor del af befolkningen ment at burde afholde sig fra at tage endelig stilling til en situation, der endnu ikke forelå, for at sætte alt ind på den opgave, der stod øverst på dags-

ordenen, nemlig arbejdet med den skandinaviske plan. Vi ville ikke slippe denne løsning, før ethvert håb om at gennemføre den måtte opgives.

Nu forelå en ny situation, som det var nødvendigt at tage stilling til.

Den ene af de muligheder, der forelå, var Danmarks isolation uden militær tilknytning til andre magter. Den anden var tilslutning til Atlantpagten.

At der skulle kunne vindes tilslutning til en sådan isolation i videre kredse i Danmark, kan regeringen ikke tænke sig, og den kan i den nuværende situation ikke tage ansvaret for, at Danmark skulle ligge hen alene og uden våben.

Om Atlantpagtens baggrund og tilblivelse skal jeg nævne et par hovedpunkter.

Kort efter at Storbritannien, Frankrig, Belgien, Luxembourg og Nederlandene ved Bryssel-traktaten af 17. marts 1948 havde indgået et defensivt forbund, opstod i Canada tanken om indenfor rammerne af De Forenede Nationers pagt at skabe et videre regionalt sikkerhedssystem, omfattende Amerikas Forenede Stater og andre nordatlantiske lande, herunder Bryssel-magterne og de skandinaviske lande, og derved at fortsætte den konsolidering af Vestens demokratier, som var blevet indledt med Bryssel-pagten.

Denne tanke tog fastere form, efter at De Forenede Staters senat på forslag af senator Vandenberg den 11. juni 1948 havde vedtaget en resolution, hvori senatet bl. a. anbefalede sådanne regionale aftaler om individuel og kollektiv sikkerhed i overensstemmelse med De Forenede Nationers pagt. Ifølge resolutionen ville De Forenede Stater eventuelt slutte sig til sådanne aftaler på betingelse af, at de pågældende stater hjalp sig selv og hverandre, og at De Forenede Staters nationale sikkerhed blev fremmet ved aftalerne.

Tanken om dannelsen af et defensivt forbund, hvis kerne udgjordes af atlantiske stater, blev i begyndelsen af juli 1948 drøftet i Washington mellem den amerikanske og den canadiske viceudenrigsminister og den britiske, den franske, den belgiske og den nederlandske ambassadør.

Senere har der i løbet af efteråret og vinteren fundet yderligere forhandlinger sted om den påtænkte Atlantpagt, og disse